

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר מתן פטור מאישור הסדר כובל

הסדר בין יישום חברה לפתוח המחקר של האוניברסיטה העברית בירושלים בע"מ לבין Vilmorin&Cie

1. פתח דבר

ביום 12 בפברואר 2009 הונחה על שולחני בקשה למתן פטור מאישור הסדר כובל לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן: "חוק ההגבלים העסקיים"), להסכם בין יישום חברה לפתוח המחקר של האוניברסיטה העברית בירושלים בע"מ (להלן: "יישום") לבין חברת Vilmorin&Cie (להלן: "VCO"), בדבר מימון מחקר ופיתוח בזרעי עגבניות, בתמורה לבלעדיות בתוצאות המסחריות של המחקר.

לאחר שבחנתי את ההסדר ואת הכבילות המצויות בו, כמו גם את השפעתם האפשרית על התחרות בשוק הרלוונטי ונטלתי גם את עצתה של הועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי ההסדר אינו פוגע פגיעה של ממש בתחרות, עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה ואין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. מטעמים אלה ראוי ההסדר לפטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, מהנימוקים שיפורטו להלן.

2. ההסדר והכבילות

2.1 תיאור הצדדים להסדר

VCO היא חברה ציבורית צרפתית, העוסקת בפיתוח, ייצור, שיווק ומכירה של זרעי ירקות וגידולי שדה, באמצעות חברות בנות. על פי מה שמסרו לי הצדדים, VCO היא חברה הזרעים הרביעית בגודלה בעולם.

הזרע ג'נטיקס בע"מ (להלן: "הזרע") היא חברה ישראלית. הזרע היא חברה בת של VCO, בבעלותה המלאה. הזרע, כמו VCO, עוסקת בטיפול, ייצור ושיווק זרעי ירקות וגידולי שדה.

יישום היא חברה ללא מטרת רווח בבעלות האוניברסיטה העברית בירושלים. מטרתה של יישום היא מסחור פיתוחים מדעיים של חוקרי האוניברסיטה, והכנסותיה קודש למימון מחקר מדעי.

BonTom היא קבוצת מחקר של האוניברסיטה העברית, שבראשה עומד פרופ' חיים רבינוביץ' (להלן: "החוקר"). הקבוצה מתמחה בטיפול חומר גנטי, המהווה תשתית לייצור זרעי עגבניות. לקבוצה יש היסטוריה מפוארת בתחום פיתוח זרעי העגבניות, והצדדים לבקשת הפטור מעריכים כי ברחבי העולם נמכרים זרעים שהם פרי הטיפול של BonTom בעשרות מיליוני דולרים.

2.2 ההסדר

על-פי ההסכם בין הצדדים עתידה קבוצת BonTom לבצע מחקר לטיפול חומר גנטי של עגבניות בהתאם לתוכנית מחקר שתסוכם מעת לעת. VCO תממן את המחקר, ותהא אחראית לפיתוח המסחרי של הזנים החדשים, ייצורם ומכירתם.

2.3 תקופת ההסדר

VCO מתחייבת לממן את המחקר במשך עשר שנים, כאשר במהלך חמש השנים הראשונות אסור לאף צד לסיים את ההסכם, למעט במקרים חריגים, כגון פירוק אחת החברות או הפרה יסודית של ההסכם. לאחר מכן יימשך ההסכם ללא הגבלת זמן, ו-VCO תהא רשאית לסיים את ההסכם או לצמצם את המימון בהודעה בכתב של שנתיים מראש.

2.4 הכבילה שבהסדר

יישום מתחייבת שקבוצת BonTom או החוקר לא יחקרו ויפתחו זני עגבניות בתקופת ההסכם לכל אדם זולת VCO. הבלעדיות מסויגת כך שהסכמים קיימים של יישום עם צדדים שלישיים ביחס לזנים שפותחו על-ידי BonTom יישארו בעינם, כל עוד הם עומדים בתוקפם.

כבילה זו, המתייחסת ל"אנשים עמם יעסקו" הצדדים להסדר, היא כבילה לפי סעיף 2(ב)(3) לחוק ההגבלים העסקיים.

נחיצות הכבילה

מטרת הכבילה, למעשה, היא להבטיח ל-VCO כי היא זו שתקטוף את פירות השקעתה במחקר ופיתוח באמצעות קבוצת BonTom, אם ההשקעה תישא פירות. שכן, אם קבוצת BonTom או VCO יפתחו זני עגבניות חדשים ומשופרים בעקבות המחקר, ובהעדר כבילה כאמור, עשויות חברות אחרות ליהנות הנאת חינו מן הזנים החדשים, שהיו פרי השקעתה ומאמציה של VCO. על מנת למנוע הנאת חינו כזו, מתחייבת יישום למסור את התוצאות המסחריות של המחקר למי שמימן אותו, היינו, VCO.

3. השפעת ההסדר על התחרות

3.1 תחום זרעי העגבניות בישראל ובעולם

ישראל היא אחת המדינות המובילות בעולם בפיתוח וטיפול של זני עגבניות. יש בישראל מספר חברות המייצרות זרעי ירקות, ובכלל זה זרעי עגבניות, המשווקים ברחבי העולם. לעומת זאת, ישראל אינה נחשבת צרכנית גדולה של זרעי עגבניות, ורוב זרעי העגבניות המיוצרים בישראל מיועדים ליצוא. למעשה, השוק המקומי בישראל נחשב קטן עד כדי כך, שלא כדאי לחברות הזרעים לפתח זנים ייחודיים בעבורו, והזנים הנמכרים בישראל הם, ככלל, זנים שפותחו בעבור שווקים גיאוגרפיים אחרים, ונמצאו מתאימים גם לתנאי הארץ.

בישראל קיימות כ-20 קבוצות מחקר לטיפול זני עגבניות. קבוצות אלה שייכות לחברות הזרעים המסחריות, וכן פועלות קבוצות כאלה באוניברסיטה העברית ובמכון וולקני. קבוצות אלה עוסקות בפיתוח ובטיפול זנים חדשים בעלי תכונות משופרות כגון עמידות למחלות, חיי מדף ארוכים, צבע יפה יותר וטעם משובח. לקבוצת BonTom יש, כאמור, היסטוריה מפוארת בתחום

הטיפול של זרעי עגבניות, וברשותה מאגר גדול של חומר גנטי, אך בשום פנים אין לומר כי היא ייחודית או כי יש לה משאבים שאין בלתי.

3.2 החששות התחרותיים

החשש התחרותי העיקרי הנובע מכבילות מן הסוג הנדון כאן הוא מפני חסימת הגישה של מתחרים למשאב חשוב, במקרה הנוכחי משאבי מחקר ופיתוח. כאמור, קבוצת BonTom היא בעלת מונופול טובים והיסטוריה של הצלחה, אך אינה ייחודית. יתר על כן, במקרה של רישום זכות מטפחים לפי חוק זכות מטפחים של זני צמחים, תשל"ג-1973, או במקרה הנדיר ביותר של רישום פטנט על זן ייחודי, צפויה יישום ממילא להתקשר רק עם חברה אחת לשם פיתוחו המסחרי. זאת משום שהחברות המסחריות תהיינה מוכנות להשקיע בפיתוח מסחרי רק בזן הנמסר להן באופן בלעדי.

מכל האמור לעיל עולה, כי החשש התחרותי העולה מן ההסכם הוא מזערי, ומאידך הכבילה שבהסכם נחוצה לצורך מימוש עיקרו, היינו, החזר ההשקעה במחקר, ככל שהמחקר יישא פירות, ומניעת הנאת חנים מהשקעה זו על-ידי אחרים. לפיכך ראוי ההסכם לפטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים.

4. סוף דבר

לאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ומיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים ולהעניק את הפטור המבוקש.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק ההגבלים העסקיים נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

תוקף הפטור למשך עשר שנים מיום מתן החלטתי זו.

רונית קן

הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, כ' באדר תשס"ט

16 במרץ 2009

368445 / 5066